

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Философия және саясаттану факультеті
Жалпы және қолданбалы психология кафедрасы

Медициналық психология

**дәріскер: психол.ғ.к., аға оқытушы
Құдайбергенова С.Қ.**

2022-2023 оқу жылы

13 Дәріс. ПСИХОСОМАТИКА

1. Психосоматикалық қатынастар
2. Теориясы шығу психосоматикалық бұзылу
3. Психосоматикалық бұзылулар туралы заманауи түсінік
4. Психосоматикалық бұзушылықтарға бейім тұлғаның ерекшеліктері

1818 жылы неміс дәрігері Лейпциг Хайнрот "психосоматикалық" терминін енгізді. Оған: "ұйқысыздықтың себептері әдетте психикалық-соматикалық, алайда әрбір өмірлік сала өзіне жеткілікті негіз болуы мүмкін" деген сөздер тиесілі.

1822 ж. неміс психиатры М. Якоби "соматопсихиялық" деген ұғымды қарама-қарсы және сол уақытта "психосоматикалық" деген ұғымды енгізді.

Жалпы қабылданған дәрігерлік лексиконға "психосоматика" термині жүз жыл өткеннен кейін ғана кірді. Медициналық психология саласы ретінде Психосоматика соматикалық көріністердің пайда болуына психиканың әсерін зерттейді.

ДДҰ мәліметтері бойынша, соматикалық дәрігерлер кабинеттеріне баратын барлық емделушілердің 38-ден 42% - ға дейін психосоматикалық науқастар тобына жатады. Қазіргі уақытта психосоматикалық медицинада психосоматикалық бұзылулардың көпфакторлы идеялары үлкен салмақ алады.

"Психосоматикалық көзқарас дәрігерлік қызмет принципі ретінде психоәлеуметтік факторлардың кез келген соматикалық аурулардың пайда болуы мен ағымына және осы факторлардың ұшуы бар науқастарды психотерапевтік емдеуге әсерін барынша мұқият зерттеу болып табылады" (П. И. Сидоров, А. В. Парняков, 2000). Сөздің ең кең мағынасында бұл тәсіл Д. Н. пікірі бойынша. Исаева (1996), денсаулықтың ішкі көрінісінің, конверсиялық, соматогенді, соматизацияланған психикалық және ипохондрикалық бұзылулардың, адамның ауруға, өлімге, отбасынан айырылуға, симуляцияға психологиялық реакцияларының, сондай-ақ жасанды үрлемелі бұзылуларға проблемаларын қамтиды.

Аурудың психологиялық аспектілерін бағалауға сараланған көзқарас әрбір нақты жағдайда психокоррекциялық іс-шаралардың дәрежесі мен бағытын анықтауға көмектеседі.

- Әдетте, ішкі аурулар клиникасында әңгіме негізінен психологиялық кеңес беру, психологиялық түзету, симптоматикалық психотерапия туралы болып отыр. Аурудың нақты тобына қатысты "психосоматикалық" термині, егер аурудың полифакторлық моделі шеңберіндегі психологиялық факторлардың рөлі жетекші болған жағдайда қолданылады.

ПСИХОСОМАТИКАЛЫҚ МЕДИЦИНАНЫҢ НЕГІЗГІ ТҰЖЫРЫМДАМАЛАРЫ

- Психоаналитикалық концепциялар (З. Фрейд, және т. б.)
- Ерекше эмоционалдық жанжал теориясы (Ф. Александер)
- Арнайы тұлғалық профильдер тұжырымдамасы (Ф. Данбар)
- Алекситимия теориясы (Дж. немиа, П. Сифенос)
- Эмоциялық стресс теориясы (Селье қ., Р. Лазарус)
- Нейрофизиологиялық теориясы (И. Т. Курицин, П. К. Анохин, В. Д. Тополянский)
- Психофизиологиялық теориялар (А. Гевинс, Р. Джонсон)
- Психоэндокринді және психоимунды теориялар (В. М. Успенский, Я. Циммерман)

Теорияға шолу бойынша

түйіндеме

Психосоматикалық өзара қарым-қатынастардың жалпы проблемасында (қазіргі уақытта 150-ден астам теориялар бар) екі маңызды аспектілер бөлінеді:

- 1) адамның соматикалық саласына психикалық факторлардың әсері;
- 2) соматикалық факторлардың адам психикасына әсері.

Бұл әсер саногенді (оң) және патогенді (теріс) болуы мүмкін)

Психосоматикалық аурулар туралы заманауи түсінік

Психосоматикалық ауру деп этиопатогенезінде орталық рөл психологиялық факторларға тиесілі, атап айтқанда, қозғалмайтын эмоциялар сияқты соматикалық азап түсінеді.

1970 жылы Базель қаласында өткен психикалық аурулардың диагностикасы, номенклатурасы және жіктелуі мәселелері бойынша Дүниежүзілік Денсаулық сақтау ұйымының 6-шы семинарының ұсынысына сәйкес, эмоциялар кезіндегі психофизиологиялық бұзылулар психосоматикалық аурулардың басты элементі ретінде қарастырылады.

ПСИХОСОМАТИКАЛЫҚ АУРУЛАР

Типтік және ең көп таралған психосоматикалық ауруларға мыналар жатады: гипертониялық ауру, жүректің ишемиялық ауруы, асқазан мен ұлтабардың ойық жарасы, ойық жара колит, бронх демікпесі, нейродермит, қант диабеті, ревматоидты артрит

Психосоматикалық бұзылыстардың пайда болу механизмі

Психикалық стресстік фактор қан тамырлары жүйесі мен ішкі мүшелерде кейінгі өзгерістермен нейроэндокринді және вегетативті жүйке жүйелерін белсендіретін аффектілік кернеу туғызады.

Бастапқыда бұл өзгерістер функционалдық сипатқа ие, алайда ұзақ және жиі қайталанғанда олар органикалық, қайтымсыз болуы мүмкін.

Психосоматикалық бұзылулар

1. **Конверсиялық симптомдар.** Невротикалық жанжал екінші соматикалық жауап пен қайта өңдеу алады. Симптом символдық сипатқа ие, симптомдарды көрсету қақтығысты шешуге әрекет ретінде түсінілуі мүмкін. Конверсиялық көріністер көбінесе еркін моториканы және сезім мүшелерін қозғайды. Мысалы, истерикалық салдар мен парестезиялар, психогенді соқырлық пен кереңдік, құсу, ауырсыну феномендері.

2. Функционалдық синдромдар. Бұл топта жүрек-қантамыр жүйесін, асқазан-ішек жолдарын, қозғалыс аппаратын, тыныс алу органдарын немесе несеп-асханалық жүйені қоздыру мүмкін жиі белгісіз шағымдардың таңбамен қабылдауға келетін "проблемалы пациенттердің" басым бөлігі бар.

Бұл симптоматикаға қатысты дәрігердің дәрменсіздігі осы шағымдар көрсетілген түсініктердің алуан түрлілігімен түсіндіріледі. Мұндай науқастарда тек жекелеген ағзалардың немесе жүйелердің функционалдық бұзылулары бар; қандай да бір органикалық өзгерістер, әдетте, анықталмайды. Конверсиялық симптомдарға қарағанда, дене функциясының бұзылуы тән емес салдары бола отырып, жеке симптомға ие емес.

3. **Психосоматоздар-тар** мағынада **психосоматикалық аурулар**. Олардың негізінде ағзадағы морфологиялық анықталған өзгерістермен және патологиялық бұзылулармен байланысты шиеленіскен уайымға бастапқы дене реакциясы. Тиісті бейімділік органның таңдауына әсер етуі мүмкін. Органикалық өзгерістерге байланысты аурулар шынайы психосоматикалық аурулар немесе психосоматоз деп аталады.

Бастапқы кезде 7 психосоматоз ("holy seven") бөлінді: бронх демікпесі, ойық жара колит, эссенциальді гипертония, нейродермит, ревматоидты артрит, он екі елі ішектің жарасы, гипертиреоз. Қазір психосоматикалық аурулар ауқымы кеңейді

Психосоматикалық бұзылыстарға бейім тұлғалық ерекшеліктері

1. Эгоцентризм
2. Эмоциялық бақылау
3. Эмоционалдық жетілмеу және инфантилизм
4. Перфекционизм
5. Басқыншылық
6. Амбиваленттілік
7. Іздеу белсенділігінің болмауы
8. Алексимия

Психосоматикоматика дамуында отбасылық факторлар үлкен рөл атқарады

Әдебиет тізімі

1. Медицинская психология: Конспект лекций / Сост. С Л. Соловьева.
2. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология
3. Карвасарский Б.М. Клиническая психология
4. Малкина-Пых И. Психосоматика
5. Ресурсы интернета